VYHMYZOVÁNKY
WYCINANKI OWADÓW

www.kvetoucilouky.cz

Vystřihovánky byly vyrobeny v rámci projektu „Kooperační síť Kvetoucí louky“ reg. č. CZ.11.4.120/0.0/0.0/20_032/0002849, podpořeného z programu Interreg V-A Česká republika – Polsko, který je spolufinancován z EFRR.
Wycinanki powstały w ramach projektu „Sieć współpracy „Kwitnące Łąki“ reg. nr. CZ.11.4.120/0.0/0.0/20_032/0002849, wspieranego przez program Interreg V-A Republika Czeska – Polska, który jest współfinansowany z EFRR.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Návod k sestavení hmyzích potvůrek

Budete potřebovat: nůžky, pravítko, podél kterého budete díly přehýbat a lepidlo na papír.

1. Vystřihněte jednotlivé díly, na rubovou stranu si opište jejich označení (písmeno v kroužku).
2. Kde je potřeba, nastřihněte díly podél silných čar označených nůžkami.
3. Díly mírně naohýbejte podél čárkovaných linií.
4. Nalepte jednotlivé končetiny (nohy, tykadla, křídla) na označená místa (bílé plochy s písmeny bez kroužku). Červené šipky označují místa, kde se končetiny lepí na spodní stranu těla.
5. Dotvarujte nohy a tykadla dle potřeby.

Výtvarný návrh a ilustrace: Mgr. Jana Modrá
Zpracování: Garajaka s.r.o.
Tisk: Polygraf Tunov
Vydala: Společnost pro kulturní krajinu z.s., 2021
Partneři projektu: Město Hrádek nad Nisou, Město Bolesławiec

www.kvetoucilouky.cz

Instrukcja składania owadzich potworków

Będziecie potrzebować: nożyczki, linijkę, wzdłuż której będziecie zaginać kartki oraz Kleju do papieru.

1. *Wytnijcie poszczególne części, na odwrocie, zapiszcie ich oznaczenie (litera w kółku).*
2. *W razie potrzeby natnijcie części wzdłuż grubych linii, zaznaczonych nożyczkami.*
3. *Lekko zegnijcie części wzdłuż linii przerywanych.*
4. *Przyklejcie poszczególne Kończyny (nogi, czułki, skrzydła) w zaznaczone miejsca (białe obszary z literami bez kółka). Czerwone strzałki oznaczają miejsca, w których Kończyny przyklejają się do spodniej części ciała.*
5. *W razie potrzeby uformować Kształt, nóg i czułek.*

***Projekt artystyczny i ilustracja:** Mgr. Jana Modrá*
***Opracowanie:** Garajaka s.r.o.*
***Druk:** Polygraf Turnov*
***Wydane przez:** Stowarzyszenie na rzecz Pejzażu Kulturalnego z.s., 2021*
***Partnerzy projektu:** Miasto Hrádek nad Nisou, Gmina Miejska Bolesławiec*

www.kvetoucilouky.cz

SLUNÉČKO SEDMITEČNÉ

Ahoj děti, určitě mě všechny znáte a dobře víte, že jsem **SLUNÉČKO SEDMITEČNÉ**, i když vy mi nejčastěji říkáte BERUŠKA.

Patřím mezi BROUKY, což poznáte nejlépe podle toho, že pod svrchními tvrdšími krovkami mám ukrytá jemná blanitá křídla, díky nimž mohu létat.

Zimu my sluníčka přečkáváme společně ve skupinách, schovaná pod kůrou stromů. Na jaře klademe zespodu na listy oranžová vajíčka, vždy do blízkosti nějaké kolonie mšic. Mšice totiž baštíme nejen my, ale i naše larvičky. Ty jsou černé s oranžovými skvrnami na bocích a asi byste vůbec nehádali, že z těchto „ošklivých káčátek" jednou vyrostou taková krásná sluníčka. Ale stejně jako my i ony jsou pro vás opravdu velmi užitečné, protože za 4 týdny svého vývoje, než se zakuklí, každá larva sežere kolem 600 mšic!

Ačkoliv lidé nás sluníčka mají celkem rádi, máme také své nepřátele. Jsou jimi hlavně ptáci, větší a dravější hmyz, ale také mravenci, kteří často brání mšice, protože od nich získávají sladkou medovici. Na svoji obranu proti nepřátelům používáme hned několik triků. Prvním z nich je naše varovné kontrastní červenočerné zbarvení. Když to nepomáhá, děláme „mrtvého brouka" – otočíme se nožkama vzhůru a doufáme, že nás nepřítel přehlédne nebo nebude mít o nějakou vyschlou mrtvolku zájem. Nejsilnější naší zbraní je ale jasně žlutá tekutina, kterou vylučujeme v případě nebezpečí z kloubů nohou. Páchne strašlivě a chutná ještě hůř, takže kdo se jednou pokusil sluníčko sníst, příště si to dobře rozmyslí.

BIEDRONKA SIEDMIOKROPKA

*Witam dzieci, na pewno mnie wszyscy znacie i dobrze wiecie, że jestem **BIEDRONKA SIEDMIOKROPKA**, chociaż najczęściej nazywacie mnie BOŻA KRÓWKA.*

Należę do gatunku CHRZĄSZCZE, poznacie to po tym, że pod górnym, twardym pancerzem mam ukryte delikatne skrzydła błoniaste, dzięki którym mogę latać.

My biedronki, przeżywamy zimę razem w grupach, schowane pod korą drzew. Wiosną składamy pomarańczowe jaja na spodniej stronie liści, zawsze w pobliżu, gdzie występują duże ilości mszyc. Mszyce jemy nie tylko my, ale także nasze larwy. One są czarne z pomarańczowymi plamkami po bokach i prawdopodobnie mielibyście problem z odgadnięciem jak z „brzydkich kaczątek" pewnego dnia wyrosną na tak piękne biedronki. Ale tak samo jak my, są dla was naprawdę bardzo przydatne, ponieważ w ciągu 4 tygodni swojego rozwoju, zanim się przepoczwarzą, każda larwa zjada około 600 mszyc!

Chociaż ludzie nas lubią, my też mamy swoich wrogów. Są to głównie ptaki, większe i bardziej drapieżne owady, ale także mrówki, które często bronią mszyc, ponieważ pozyskują od nich słodką spadź. Stosujemy kilka sztuczek, aby obronić się przed wrogiem. Pierwszym z nich jest nasze ostrzegawczo kontrastujące czerwono-czarne ubarwienie. Gdy to nie pomaga, robimy „martwego chrząszcza" - podnosimy nogi do góry i mamy nadzieję, że wróg nas przeoczy albo go nie zainteresują suche zwłoki. Jednak naszą najsilniejszą bronią jest jasnożółty płyn, który w razie niebezpieczeństwa jest wydalany przez pory ze stawów nóg. Śmierdzi okropnie i smakuje jeszcze gorzej, więc kto raz spróbował zjeść biedronkę, następnym razem dobrze to sobie przemyśli.

ŠÍDLO MODRÉ

Dobrý den, jmenuji se **ŠÍDLO MODRÉ** a jak jistě snadno uhodnete, náležím mezi VÁŽKY. Od těchto svých příbuzných se liším hlavně delším a štíhlejším zadečkem, který není zploštělý.

Ačkoliv patřím k největším a nejrychlejším druhům hmyzu u nás, jsem pro lidi naprosto neškodné. Díky svému štíhlému tělu a velkým křídlům jsem opravdu výborný letec – možná vám také trochu připomínám vrtulník. V letu dokáži lovit mušky a jiný drobný hmyz, jímž se živím. Pomáhá mi k tomu i můj dobrý zrak. Mám totiž velké oči složené ze spousty malých oček, jimiž snadno zpozoruji i ten nejmenší pohyb. Podobné oči mají i jiné druhy hmyzu, obvykle však nejsou tak velké jako moje.

Uvidíte mě nejčastěji kdekoli u vody, nejen proto, že zde nacházím dost potravy, ale také proto, že se zde vyvíjejí naše larvy. Po spáření, kdy se sameček a samička spojí, takže vytváří takové srdíčko, samičky kladou do vody vajíčka. Z nich se vylíhnou larvy, kterým se říká nymfy. Nemají křídla, ale jsou velmi dravé. Pomocí speciální vymrštovací „spodní čelisti" dokáží bleskově zaútočit třeba i na pulce nebo malé rybky. 2-3 roky žijí ve vodě a nakonec vylezou po rákosí ven, aby se naposledy svlékly a proměnily v dospělá šídla.

ŻAGNICA BŁĘKITNA

*Dzień dobry, nazywam się **ŻAGNICA BŁĘKITNA** i jak łatwo możesz się domyślić, należę do gatunku WAŻKI. Od swoich krewnych wyróżniam się głównie dłuższym i szczuplejszym odwłokiem, który nie jest spłaszczony.*

Należę do największych i najszybszych owadów w naszym kraju, jestem dla ludzi całkowicie nieszkodliwa. Dzięki swojemu szczupłemu ciału i dużym skrzydłom jestem naprawdę doskonałym lotnikiem - może też przypominam wam trochę śmigłowiec. W locie potrafię polować na muchy i inne małe owady, którymi się odżywiam. W tym mi pomaga mój dobry wzrok. Mam duże oczy składające się z wielu małych oczek, przez które łatwo zaobserwuję najmniejszy ruch. Podobne oczy mają też inne rodzaje owadów, jednak zwykle nie są tak duże jak moje.

Spotkacie mnie najczęściej nad wodą, nie tylko dlatego, że znajduję tu dużo pokarmu, ale także dlatego, że rozwijają się tutaj nasze larwy. Po kryciu, kiedy samiec i samica łączą się, samice składają jaja w wodzie. Wykluwają się z nich larwy, zwane nimfami. Nie mają one skrzydeł, ale są bardzo drapieżne. Za pomocą specjalnej wyrzutni „dolnej szczęki" potrafią błyskawicznie zaatakować nawet kijanki czy małe rybki. Żyją w wodzie przez 2-3 lata, a po tym okresie wychodzą z trzcin i zamieniają się w dorosłe żagnice.

SARANČE OBECNÁ

Zdravím, mé jméno je **SARANČE OBECNÁ**. Spolu s kobylkami patřím do řádu ROVNOKŘÍDLÍ.

Většinou si nás lidé s kobylkami hodně pletou, takže vám poradím, jak nás rozpoznáte: Dobře si prohlédněte naše tykadla. Zatímco kobylky je mají opravdu dlouhé – přibližně stejně jako své tělo, tykadla nás sarančí dosahují sotva třetiny naší délky. A to samozřejmě není jediný rozdíl. Ačkoli obě milujeme teplo a sluníčko, takže nás najdete hlavně na slunečných loukách, naše potrava je velmi rozdílná. Zatímco kobylky jsou většinou dravé a se živí lovem drobnějších druhů hmyzu, my saranče patříme mezi býložravce a nejlépe si pochutnáme na listech i stoncích lučních rostlin.

Všimnete si nás nejčastěji podle typického cvrkotu, který vydáváme třením stehen zadních nohou o žilky na křídlech. Díky silným zadním nohám také umíme výborně skákat – třeba když potřebujeme rychle utéci před svými nepřáteli, což jsou hlavně ptáci a ještěrky.

Množíme se tak, že naše samičky kladou vajíčka do předem vyhloubené jamky v zemi. Čerstvě vylíhlé larvy pak vylezou ze země. Jak rostou, několikrát se svlékají, přičemž jsou dospělým sarančím čím dál podobnější a postupně jim narůstají křídla.

KONIK WĄSACZ

*Witam, nazywam się **KONIK WĄSACZ**. Wraz z pasikonikami należę do rzędu PROSTOSKRZYDŁYCH.*

Większość ludzi myli nas z pasikonikami, więc doradzę jak nas rozpoznać: Przyjrzyjcie się dobrze naszym czułkom.

Podczas gdy pasikoniki mają je naprawdę długie - mniej więcej tak samo jak swoje ciało, nasze czułki sięgają zaledwie jednej trzeciej naszej długości. I to oczywiście nie jest jedyna różnica. Chociaż obaj kochamy ciepło i słońce, więc znajdziecie nas głównie na słonecznych łąkach, ale nasz pokarm jest bardzo różny. Podczas gdy pasikoniki są głównie drapieżne i odżywiają się polując na mniejsze gatunki owadów, my koniki wąsacze jesteśmy roślinożercami i najbardziej lubimy pokarm z liści i łodyg roślin łąkowych.

Poznacie nas najczęściej po charakterystycznym ćwierkaniu, które wydajemy, pocierając uda tylnych nóg o żyłki na skrzydłach. Dzięki mocnym tylnym nogom potrafimy też znakomicie skakać – np. gdy musimy szybko uciekać przed swoimi wrogami, którymi są głównie ptaki i jaszczurki.

Rozmnażamy się tak, że nasze samiczki składają jaja we wcześniej wykopanym otworze w ziemi, z którego wydostają się świeżo wyklute larwy. W trakcie wzrostu kilkukrotnie zrzucamy skórę, upodabniając się do dorosłego konika wąsacza, któremu stopniowo rosną skrzydła.